EEN OP DE VIJF SCHOOLLEIDERS ONTEVREDEN OVER OVERBLIJF

Op de Jan Ligthartschool Huibeven in Tilburg (continurooster) eten de kinderen tussen de middag in de eigen klas met de eigen leerkracht hun meegebrachte lunchpakketje op. “Voor leerkrachten is het soms werkdruk verhogend.”

‘Tussenschoolse blijft een onder

Het overblijven op de basisschool scoort gemiddeld een ruime voldoende. Bijna 20 procent van de schoolleiders is echter ontevreden over de organisatie van de middagpauze en ziet de negatieve gevolgen hiervan terug in de klas. Dit blijkt uit onderzoek dat de AVS en stichting Lunchen op School (LoS) onlangs lieten uitvoeren. De kwaliteit van de overblijfmedewerkers en het aanbod van activiteiten voor leerlingen worden als belangrijkste verbeterpunten gezien.

TEKST DANIËLLA VAN ’T ERVE

Professioneel, aantrekkelijk en betaalbaar. Dat is voor veel scholen het ideaalplaatje voor de middagpauze. Maar zo ver is het nog niet, blijkt uit een peiling uitgevoerd door onderzoeksbureau MWM2. Sinds 2006 zijn schoolbesturen verplicht om tussenschoolse opvang (tso) aan te bieden. Ook moet inmiddels ten minste de helft van de overblijfmedewerkers hiervoor geschoold zijn. Deze maatregelen zijn bedoeld om de kwaliteit van de overblijf te verhogen. “We waren benieuwd naar hoe scholen de tso nu geregeld hebben, wat goed gaat en wat beter kan”, vertelt Ineke Renckens, directeur van LoS, een landelijke opvangorganisatie die het overblijven op 55 basisscholen verzorgt. Gemiddeld duurt de middagpauze 64 minuten en blijft 45 procent van de leerlingen over op school. Ruim de helft van de scholen organiseert de pauze zelf, dit zijn vooral de kleinere scholen tot tweehonderd leerlingen. De meeste doen hiervoor een beroep op de ouders. Slechts een kwart kiest voor volledige uitbesteding aan professionals, meestal van een zelfstandige kinderopvangorganisatie. Een op de vijf scholen maakt gebruik van een continurooster, zij organiseren de pauze meestal zelf.

Invloed op welbevinden

Het overblijven krijgt gemiddeld een ruime voldoende van de bijna zevenhonderd schoolleiders die deelnamen aan het onderzoek. Er is een grote groep die zeer tevreden is (41 procent) en een kleinere groep (18 procent) die de tso een onvoldoende geeft. Hoe het overblijven is geregeld (zelf doen of uitbesteden) maakt voor de mate van tevredenheid niet uit.

AVS-adviseur Ans Keij: “Kwalitatief goede opvang in de pauze zit ‘m niet alleen in de kwaliteit van de medewerkers, maar ook in de ruimtes die gebruikt worden. Vijftig leerlingen opvangen in een gymlokaal zorgt alleen al qua akoestiek voor een enorme hectiek. Kun je nagaan wat dat voor effect heeft op kinderen, dat heeft niets met ontspanning te maken. Ook de leerkracht heeft daar vervolgens veel last van, die is na de pauze veel tijd kwijt om de rust in de klas terug te krijgen.”

Teambelasting

Ontevreden scholen met een continurooster zetten de teambelasting op nummer 1, gevolgd door minder werkplezier van leerkrachten en pas daarna het welbevinden van leerlingen. “Dat is wel herkenbaar”, vindt Hans Thönissen, directeur van de Jan Ligthartschool Huibeven in Tilburg. De school werkt al 25 jaar met een continurooster, naar tevredenheid van bijna alle betrokkenen. De pauze is gesplitst: alle kinderen lunchen gedurende 25 minuten met de leerkracht in de klas en spelen 20 minuten buiten onder begeleiding van ouders en enkele leerkrachten. “Als je ook buiten moet lopen, blijft er weinig ‘eigen tijd’ over”, vertelt Thönissen. “Sommige leerkrachten verlangen wel naar de lange pauze die bij klassieke schooltijden hoort. We hebben het overblijven in mijn ogen zo optimaal mogelijk geregeld, maar voor leerkrachten is het soms wel werkdruk verhogend.”
Aan de andere kant brengt het continurooster juist veel rust, vindt ook directeur Peter de Baar. Basisschool de Boemerang in Tilburg is in 2006 overgeschakeld op het vijfgelijke-dagen-model. “De kinderen hoeven tussen de middag niet meer heen en weer te sjezen door het verkeer. Op school blijven is daardoor een stuk prettiger en wel zo veilig.”

opvang geschoven kindje’

De groep die ontevreden is over de organisatie van de overblijf bestaat uit scholen die:

- de opvang zelf regelen; 49 procent (23 procent voert een continurooster)
- de opvang gedeeltelijk zelf regelen; 11 procent
- de opvang uitbesteden; 28 procent
- overige; 11 procent

Volgens het merendeel van deze groep heeft de tso een nadelige invloed op het welbevinden van leerlingen (84 procent) en vormt het een belasting voor het hele team (63 procent).

Ouderbijdrage

Groot minpunt is dat scholen met een continurooster geen ouderbijdrage mogen vragen voor de tso. Ouders hebben immers geen keuze: leerlingen moeten verplicht overblijven en dat doen ze dus onder schooltijd met de eigen leerkracht. Beide Tilburgse directeuren overwegen toch een bijdrage te vragen, maar het onderwerp ligt gevoelig.
Volgens het onderzoek van de AVS en stichting LoS betalen ouders gemiddeld € 1,90 per keer. Iets meer dan de helft van de basisscholen betaalt een vergoeding aan de overblijfmedewerkers. De kosten liggen bij volledige

uitbesteding op € 2,60 per keer, terwijl die bij het zelf organiseren op € 1,60 liggen. Scholen die de middagpauze uitbesteden rekenen het overgrote deel van de kosten door aan de ouders. Scholen die het overblijven zelf organiseren, draaien vaker zelf voor de kosten op. Uit het onderzoek blijkt dat deze laatstgenoemde scholen gemiddeld 3,3 uur per week kwijt zijn aan de organisatie van de tso. Dat is zo'n 150 uur per jaar. Omgerekend naar de (personeels-) kosten die dit met zich meebrengt kom je globaal op 3.000 euro per jaar per school. Uitgaande van het feit dat meer dan de helft van de scholen de opvang zelf organiseert, loopt dit gezamenlijk tot in de tientallen miljoenen. Opmerkelijk is dat 40 procent van de schoolleiders niet op de hoogte is dat de overheid jaarlijks € 24,77 per leerling voor de tso beschikbaar stelt. "Waar vind je dat terug in de lumpsum?", vraagt De Baar zich af. "Bovendien is het bedrag een farce als je kijkt naar het totaalplaatje." "De Verklaring Omtrent Gedrag kost alleen al 30 euro per ouder", vult Thönissen aan. "En nu de subsidie voor scholing van overblijfmedewerkers is vervallen, komen die kosten er ook nog bij. Terwijl je aan alle kanten al tekort komt op de begroting."

'SOMMIGE LEERKRACHTEN VERLANGEN NAAR DE LANGE PAUZE DIE BIJ KLASSIEKE SCHOOLTIJDEN HOORT'

Tijd genoeg

Ouders zouden de kosten van het overblijven moeten betalen, vindt dan ook het merendeel van de schoolleiders uit het onderzoek. Kbs Laurentius uit Breda doet dat al en vraagt voor het overblijven 4 euro per keer. "Sommige ouders vinden dit veel geld, maar we verdienen er geen cent aan", vertelt directeur Fons Fluitman. De school heeft van oudsher een pauze van 1,5 uur tussen de middag en gemiddeld blijft ongeveer een derde van de negenhonderd leerlingen over. Hiervoor werkt de school samen met kinderopvangorganisatie Kober Groep, die de coördinator en veertien professionals levert. Daarnaast zijn er nog veertien vrijwillige overblijfkrachten actief. "Dat bevalt prima", vertelt Fluitman. "Natuurlijk blijft er discussie over de duur van de pauze, maar nu is er genoeg tijd om ook rustig thuis te kunnen lunchen."

Het voornaamste verbeterpunt dat uit het onderzoek naar voren komt – de kwaliteit van overblijfmedewerkers – is door de samenwerking gewaarborgd. De opvangorganisatie is bijvoorbeeld verantwoordelijk voor de scholing. Een ander verbeterpunt is het aanbod van de activiteiten voor kinderen. Kbs Laurentius heeft geen groepsprogramma voor tussen de middag. Fluitman: "De pauze is bedoeld om

"Steeds meer ouders realiseren zich wat de waarde van een goed georganiseerde middagpauze is."

tot rust te komen, daarom mogen kinderen zelf kiezen wat ze willen doen. Er zijn dus wel voldoende mogelijkheden om te spelen, te voetballen of te knutselen."
"Je wilt graag dat kinderen zich ontspannen. Dit is niet voor alle kinderen op alle dagen hetzelfde", aldus Ineke Renckens van LoS. "Daarom proberen wij altijd binnen- en buitenspeelplekken te creëren. Steeds meer ouders realiseren zich wat de waarde van een goed georganiseerde middagpauze is en dat de tijd dat alles maar gratis was in het onderwijs voorbij is."

Korte lijntjes

Rein van Dijk, beleidsadviseur van de landelijke oudervereniging VOO, vindt het inschakelen van een externe organisatie niet nodig. "Een goede samenwerking tussen ouders en school is het allerbelangrijkste voor een geslaagde overblijf. Ouders zijn ontzettend bereid om te helpen. Een goede inzet van vrijwilligers lukt echter alleen met de juiste ondersteuning vanuit school. Maak met de overblijfkrachten afspraken over de inhoud en de regels in de pauze en zorg voor korte lijntjes met de leerkracht, bijvoorbeeld voor een goede overdracht." Dat de subsidie voor overblijfscholing sinds augustus vorig jaar weer is beëindigd, vindt Van Dijk een kwalijke zaak. "Maar de verplichting dat de helft van de overblijfkrachten hiervoor geschoold is, blijft natuurlijk. En scholen zien ook wel dat die investering het dubbel en dwars waard is."

'VIJFTIG LEERLINGEN OPVANGEN IN EEN GYMLOKAAL ZORGT VOOR EEN ENORME HECTIEK. DAT HEEFT NIETS MET ONTSPANNING TE MAKEN'

Er is veel ten goede veranderd sinds de scholen zelf verantwoordelijk zijn geworden de opvang, ziet adviseur Ans Keij van de AVS. "Maar de tso blijft een ondergeschoven kindje, zeker in vergelijking met de landen om ons heen. Een doorgaande lijn van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat is daar heel gebruikelijk en in België krijg je zelfs warme maaltijden tussen de middag. Om de tso echt goed van de grond te krijgen, zou de overheid dit beter moeten faciliteren. Sommige ouders hebben nu al geen geld voor het overblijven en in deze crisistijd lopen we het risico dat kinderen tussen de middag gewoon op straat terechtkomen."

Het volledige onderzoek is te vinden op **www.avs.nl**/vereniging/meepraten/scholenpanel.

Lees ook de rubriek Zo kan het ook! op pagina 29 over een schoolbestuur dat een bovenschoolse overblijfcoördinator aantrok en alle tso-vrijwilligers schoolt.

VERGOEDING IN DE LUMPSUM

Bijna 40 procent van de schoolleiders weet niet dat in de lumpsum geld is opgenomen voor de organisatie van het overblijven. Wie dat wel weet, heeft geen idee hoe hoog het bedrag is of schat de vergoeding gemiddeld veel te laag. De regeling is opgenomen in Bekostigingsstelsel Primair Onderwijs 2013 en luidt als volgt:

"Schoolbesturen zijn sinds augustus 2006 verantwoordelijk voor het (laten) organiseren van de tussenschoolse opvang (tso). Ouders betalen de exploitatiekosten. In de MI-bekostiging is een bedrag opgenomen van € 24,77 per leerling structureel om uitvoering te kunnen geven aan deze verantwoordelijkheid. Deze toekenning is vooral een impuls om de deskundigheid van de overblijfkrachten te bevorderen en voor de organisatie van de tso, bijvoorbeeld met behulp van tso-coördinatoren. In ieder geval is het de bedoeling dat de scholen deze middelen inzetten voor de personele knelpunten in de tso. Het schoolbestuur maakt met de oudergeleding van de MR afspraken over de organisatie van de tso. Het schoolbestuur verantwoordt zich achteraf naar de MR over het nakomen van deze afspraken. Het bedrag voor de tso is opgenomen bij de Leerlingafhankelijke pve's, onder 1. Pve-middelen, e. overige uitgaven."